

Aankondiging: Nieuw Europees monitoring-instrument over mensenrechten en algemene gezondheidszorg in voorzieningen voor geestelijke gezondheidszorg

Wat is het ITHACA instrument?

Het 'Institutional Treatment, Human Rights and Care Assessment' (ITHACA) instrument werd recent ontwikkeld door een consortium van vijftien Europese landen, gefinancierd door de Europese Commissie. Het ITHACA instrument voorziet een duidelijke en praktische werkwijze om mensenrechten en algemene gezondheidszorg in voorzieningen voor geestelijke gezondheidszorg (GGZ) te monitoren. Het instrument werd ontworpen door gebruikers, experts in mensenrechten, psychiaters, psychologen en sociale wetenschappers. Het werd succesvol getest in 87 voorzieningen over 15 landen, in verscheidene GGZ-voorzieningen. Het instrument identificeert zowel schendingen van de mensenrechten als goede praktijken in het beschermen, respecteren en vervullen van de rechten van personen met psychische beperkingen.

Participatie van gebruikers

Bij de ontwikkeling van het ITHACA instrument werden er tijdens alle fases gebruikers geraadpleegd en tewerkgesteld. Meer dan 100 gebruikers namen deel aan de focusgroepen die in elk land uitgevoerd werden. Een belangrijk element hierbij was de versterking van de capaciteiten en participatie van de gebruikers. In Finland, bijvoorbeeld, waren acht gebruikers betrokken bij het uitvoeren van de monitoring en het testen van de bruikbaarheid van het instrument. Eén van de gebruikers van Finland gaf hierover aan *"De ervaring was erg verrijkend en we hebben veel geleerd. Het vertrekpunt was om de monitoring van de mensenrechten te combineren met een poging om de ontwikkeling van de voorzieningen te beïnvloeden... Ik ben zelfs nog meer overtuigd dat het echt belangrijk is om gebruikers te hebben die monitoren, evalueren en onderzoeken"*.

De behoefte aan het ITHACA instrument in Europa

Personen in GGZ-voorzieningen in Europa blijven te vaak verborgen, met nauwelijks monitoring van hun mensenrechten en algemene gezondheid. Deze personen zijn uitermate kwetsbaar voor verwaarlozing of misbruik van hun basisbehoeften evenals hun burgerlijke en politieke rechten. Internationaal werd een belangrijke stap voorwaarts gezet door het beveiligen en beschermen van deze rechten via de VN Conventie inzake de Rechten van Personen met een Beperking (CRPD) in 2006. Deze conventie legt de verantwoordelijkheid voor het vervullen van de noden van personen met beperkingen (met inbegrip van psychische beperkingen) bij de samenleving. Personen met beperkingen zijn geen liefdadigheidsobjecten, maar actoren met rechten. Overheden en samenlevingen moeten omgevingen creëren die kwetsbare personen aanmoedigen en in staat stellen om hun rechten te verdedigen, namelijk het recht op gezondheid, opleiding, burgerlijke vrijheid en de beschermingsmaatregelen die vervat zitten in internationale documenten over mensenrechten. Voorbeelden van belangrijke kwesties die geïdentificeerd werden in de testfase van het ITHACA instrument zijn: toegang tot en betrokkenheid bij de ontwikkeling van zorg- of behandelplannen, correspondentie en bezoek, en het ontvangen van zorg in de samenleving.

Rol van de EU in het bevorderen van mensenrechten en algemene gezondheidszorg in GGZ-voorzieningen

Alle leden van de samenleving hebben een rol in de bescherming, het respecteren en het vervullen van de mensenrechten en het in de praktijk brengen van het recht op gezondheid voor personen met psychische en verwante beperkingen. Mensenrechten zijn kernwaarden van de EU. De EU kan:

1. Deelstaten ondersteunen om mensenrechten te bevorderen in de geest van de CRPD zodat het voor alle deelstaten mogelijk wordt om de CRPD te ondertekenen en te ratificeren.
2. Deelstaten aanmoedigen om monitoringsystemen te ontwikkelen, te gebruiken en te verbeteren met input van gebruikers
3. Gebruikers betrekken in de planning, implementatie en evaluatie van alle gemeenschapsacties met relevantie voor de gebruikers
4. De volledige observatie van mensenrechten en het voorzien van goede kwalitatieve gezondheidszorg ondersteunen en bevorderen vanuit het beleid, bijvoorbeeld bij de progressieve ontwikkeling van voorzieningen in de samenleving, consistent met het 'Helsinki Mental Health Declaration and Action Plan for Europe' (2005).

Beschikbare vertalingen van het instrument

Het ITHACA instrument is verkrijgbaar in de volgende talen: Bulgaars, Tsjechisch, Nederlands, Engels, Fins, Duits, Grieks, Italiaans, Hongaars, Litouwens, Roemeens, Slovaaks, Turks.

Contactgegevens en bijkomende bronnen

Voor meer informatie over het ITHACA instrument kan u terecht op de volgende website: <http://www.ithaca-study.eu/>, of contacteer Graham Thornicroft op King's College London: graham.thornicroft@kcl.ac.uk.

Voor meer achtergrondinformatie over de volgende onderwerpen kan u terecht op:

1. VN Conventie inzake de Rechten van Personen met een Beperking (<http://www.un.org/disabilities/>)
2. Mental Disability Advocacy Centre (<http://www.mdac.info/>)
3. European Network of (ex-) Users and Survivors of Psychiatry (ENUSP) (<http://www.enusp.org/>).